

Дејан В. Гавриловић^[1]

Универзитет у Београду
Факултет спорта и физичког васпитања
Београд (Србија)

УДК 796/799(497)"18"
327(497.11:44)"18"
Оригинални научни рад
Примљен: 7.4.2025.
Прихваћен: 25.4.2025.
doi: 10.5937/napredak6-58049

Утицај Француске на спорт у Краљевини Србији

Сажетак: Борећи се за независност у XIX веку Србија је физичку културу посматрала првенствено кроз способност војника или припрему будућих војника. Из наведених разлога војне структуре су све до Великог рата имале доминантан утицај на појаву и развој физичког вежбања. Остварена независност и подизање кнежевине у ранг краљевине подстакле су српско друштво на значајне промене у различитим друштвеним областима. Физичка култура је такође доживљавала позитивне промене од 80-их година XIX века. С доласком Шарла Дусеа, белгијског учитеља мачевања, крајем XIX века у Србију, српско друштво се упознало са француском методом мачевања. Дусеови ученици промовисали су мачевалачки спорт у Краљевини Србији, али и у Краљевини Југославији. Са циљем усавршавања из физичке културе почетком XX века у француску школу борења Жоанвил упућен је официр Драгомир Николајевић. Када се вратио са школовања Николајевић је радио на развоју соколства и олимпијског покрета. Прихватањем идеја барона Кубертена, Краљевина Србија се сврстала у ред малобројних земаља које су прихватиле олимпизам пре Великог рата. Утицај Француске на почетке спорта у Краљевини Србији био је основа за даље напредовање физичке културе на територији Републике Србије, али и шире у региону.

Кључне речи: Француска, Краљевина Србија, спорт, Жоанвилска школа (École de Joinville), Драгомир Николајевић

Увод

У периоду Кнежевине Србије појава и развој физичког васпитања као и првих облика спорта реализовани су стихијски, периодично и у знатној

мери без континуитета. Број учитеља у основним и средњим школама није био велики, док је њихово знање из физичког васпитања било скромно. Први спортски кораци направљени су у различитим школама мачевања, пливања и гимнастике.

[1] dejansavate@gmail.com ; <https://orcid.org/0000-0002-0342-1420>

Борећи се за независност током већег дела XIX века, српска држава је најозбиљније приступила физичкој култури у војним структурама. Од оснивања Артиљеријске школе, као првог облика Војне академије, па до почетка Великог рата, предмети физичког васпитања имали су значајан статус. Након стицања независности и проглашења Србије краљевином 1882. године и војска доживљава промене. Од 1883. године уведена је општа војна обавеза у трајању од две године чиме је коначно завршен дуализам између малобројне стајаће и масовне народне војске. Војска је подељена на стални кадар, који су чинили официри, подофицири и војници на одслужењу војног рока. Сталном кадру је придодата и резерва, коју су чинили војници који су одслужили војни рок до навршене 30. године живота. Стални кадар и резерва чинили су први позив. Други позив је сазиван од обвезника од 30 до 37 година старости, док су трећи позив чинили обвезници од 37 до 50 година живота. Садржаји обуке, који су у претходном периоду били доступни само припадницима стајаће војске, након увођења редовног служења војног рока, о трошку државе, постали су доступни свим војно способним младићима. Сви образовни садржаји обуке војника делили су се на садржаје општеобразовног војног карактера, војностручне обуке и физичког васпитања, односно гимнастике (гимнастика је један од термина којим се у периоду Краљевине Србије означавало физичко васпитање). Садржаји физичког васпитања у свим родовима војске били су саставни део свих фаза обуке. Служење војног рока, али и позивање бивших рочних војника у резервни састав, били су периоди систематског утицаја физичке културе на шириу популацију. Од када

се Србија прогласила краљевином однос државе ка физичком васпитању у основним и средњим школама подигнут је на виши ниво. Оснивају се прва друштва за физичка вежбања, док поједина друштва прихватају чешки гимнастички систем – соколство. Након обнове олимпијских игара крајем XIX века, у Србији, у првој декади XX века, олимпизам добија присталице.

Утицај Француске на спорт преко официра и наставника физичког васпитања у војсци Краљевине Србије

Иако се већина српских официра школовала у земљи, поједини официри упућивани су у стране трупе на додатно усавршавање. О наведеној проблематици и о значају додатног школовања писао је министар војни Јован Мишковић (1879) у часопису *Рајник*: „... Да ли би и колики број требало сада послати у иностранство, да поједине војне гране изуче и извиде, како би после нужну примену код нас остварити могли?“ Да је ова иницијатива министра Мишковића према начелнику главног генералштаба уродила плодом сведоче резултати у усавршавању српске војске у наредним деценијама. У периоду од 1888. до 1898. године на школовању у иностранству била су укупно 303 официра, односно на годишњем нивоу, од минималних 18 до максимална 42 официра (Gavrilović, 2011, str. 113). Додатно школовање реализовало се у руској, аустроугарској, немачкој, белгијској, али и француској армији. У распореду за физичке активности официра, подофицира и војника у Француској који је званично ступио на снагу 1874. године наглаше-

но је увежбавање трчања, пливања, рвања, певања, плеса, класичног или енглеског бокса, саватеа или француског бокса, мачевања... (Gavrilović, 2011, str. 28). Српски официри у једанаестогодишњем периоду (1888–1898) нису упућивани у Француску преваходно ради усавршавања физичке културе, али су је у француским трупамa засигурно упражњавали. У наведеном периоду у Француској је боравило 26 официра. С њиховим повратком у земљу остварен је француски утицај на физичку културу у Краљевини Србији. Систематски приступ физичкој култури у војсци Краљевине Србије који су реализовали ти официри отворио је могућност да француска физичка култура делује на ширу популацију у Краљевини Србији.

У првих тридесет година рада (1850–1880) Војна академија је најзаступљеније предмете физичког васпитања (гимнастика, борење и пливање) сврстала у групу од четири најзаступљенија предмета, уз француски језик, пољске фортификације и науку хришћанску (Ljušić, Војковић, Pršić & Јововић, 2000, str. 290). Поједини учитељи гимнастике, борења и пливања ангажовани су из иностранства. Јован Замастил из места Високе Мито, чешког дела Аустријског царства, предавао је борење, пливање и гимнастику од 1851. године. Након Замастила за наведене предмете запослен је Ђорђе Марковић Кодер, од 1858. до 1860. године. Претходно је Марковић био професионално ангажован као наставник гимнастике и мачевања сегединске гимназије у Угарској (Вошковић, 2014, str. 263). Инжењерски капетан Димитрије Караџић, син Вука Караџића, осим фортификације, правила пионирске службе и понтонирске службе, предавао је и гимнастику од 1859. до 1865. године. Димитрије Караџић је

завршио Војну инжењерску академију у Бруку (Аустроугарска) након чега је у Србији произведен за потпоручника српске војске, а затим одређен за војно усавршавање у Берлину у одреду гардијских пионира (Ђаулић, 1988, str. 236). Такође, на предмету гимнастика запослен је и пешадијски капетан I класе Лазар Цукић у периоду од 1858. до 1859. године, а у дугом периоду од 1864. године до 1887. године, пешадијски мајор Фердо Михоковић предавао је пливање и гимнастику. Од наведених пет наставника у периоду од 1850. до 1880. године, на предметима борење, гимнастика и пливање, четворица су знања из физичке културе донела са територија ван Кнежевине Србије (Замастил, Марковић, Караџић и Михоковић). Они су искуства стекли првенствено у Аустроугарској. У даљем развоју Војне академије (1880–1914), до почетка Првог светског рата, на наведеним предметима ангажовано је десет наставника, и то: Љубомир Илић (1886–1891), Милош П. Васић (1891–1899), Шарл Дусе (1891–1919), Стеван П. Јовановић (1892–1895), Јован Стојановић (1893–1894), Светислав Мишковић (1895–1897), Атанасије М. Поповић (1898–1901), Драгомир Т. Николајевић (1900–1902), Александар Јосифовић (1902–1907), Мирослав Војиновић Франтишек Хофман (1908–1914) (Ljušić et al., 2000, str. 299).

Од наведених наставника, двојица су значајно утицала на преношење француских садржаја физичке културе на кадете Војне академије, а у даљем ангажовању и на цивилно становништво Краљевине Србије. Након пет наставника који су своје знање из физичке културе донели с територије Аустроугарске (Замастил, Марковић, Караџић, Михоковић и Илић) на Војној академији је 1891. године ангажован белгијски учитељ мачевања Шарл

Анатомски кабинет школе у Жоанвилу
Фото: приватна архива аутора рада

Дусе. Дусе је завршио Бриселску школу мачевања као први у рангу. Ова школа је отворена 1885. године по угледу на француску школу Жоанвил крај Париза (*École normale militaire de gymnastique*). Након завршетка школе Дусе је као успешан и школован мачевалац 1889. године био ангажован за наставника у Турској. На наговор српског војног аташеа у Цариграду, ђенералштабног пуковника Нешића, Дусе се преселио у Београд где је постао наставник борења на српској Војној академији. До доласка Дусеа у Србију мачевање се предавало по старој немачкој методи, а од његовог ангажовања мачевање се изучавало по новој француској методи мачевања (Rašić, 1909a). Белгијски учитељ мачевања веома је брзо стекао знатан број ученика на Војној академији, али и у приватној школи коју је отворио на Теразијама, где је за тренинге изнајмио цео спрат. Од официра међу најуспешнијим ученицима нашли су се Драгомир Николајевић, Александар Јосифовић и Богољуб Динић, који су након дугогодишње сарадње са Дусеом и сами ангажовани на местима наставника борења на Војној академији. Од полазника у цивилној школи на Теразијама истицали су се др Војислав Суботић, Јеша Пантелић, Новаковић, Симић и др.

Ученик Шарла Дусеа и наставник борења на Војној академији Драгомир Т. Николајевић други је наставник Војне академије који је знатно допринео ширењу утицаја Француске на развој спорта у Краљевини Србији. Као изузетно талентованог мачеваоца Министарство војно одлучило је да Николајевића додатно упути на школовање из области физичке културе у Француску, тачније у Жоанвилску школу крај Париза (Naumović, 1902). Школа у Жоанвилу (*École normale militaire de gymnastique de*

Joinville) отворена је 1852. године и представља значајно место укупног развоја европске физичке културе у XIX, али и XX веку (Жоанвилска школа је претеча данашњег INSEP-а). Николајевић је на школовању боравио од 1902. до 1904. године (Military Archives, 1925). Тамо је изучавао различите спортове: гимнастику, атлетику, мачевање, бокс, савате, пливање, скокове у воду, рвање, али и анатомију, физиологију и биомеханику. Николајевић је имао срећу да му знања из анатомије, физиологије и биомеханике преноси чувени др Жорж Демини. Такође, наступао је за фудбалски тим из Жоанвила, побеђивао у веслању и учествовао на такмичењима у атлетици (Vreme, 1930). Усавршавао је и елементе војне физичке културе – борење бајонетом, скокове у воду у униформи, преносење рањеника преко платформи, преласке јама у униформи и са опремом преко хоризонтално постављених стабала и др. По повратку са школовања капетан Николајевић учествовао је у руковођењу Официрском школом борења на курсу од 1904. до 1905. године. Осим ђенералштабног мајора Душана Пешића, капетан Николајевић обављао је и послове члана испитне комисије Официрске школе борења. Ова школа је окупила најталентованије официре мачеваоце. Две улице у Београду (Војводе Бране и Војводе Богдана) носе имена полазника Официрске школе борења Бранивоја Јовановића и Богдана Хајнца. Након повратка са школовања из Француске, 18. марта 1904, Драгомир Николајевић је на деветој седници Београдског сокола дао предлог да обучи боксирању два припадника Београдског сокола. Предлог артиљеријског капетана је прихваћен (Rašić,

Драгомир Николајевић увежбава француски бокс савате у француској школи Жоанвил, предња страна фотографије (Спортски албум Драгомира Николајевића).

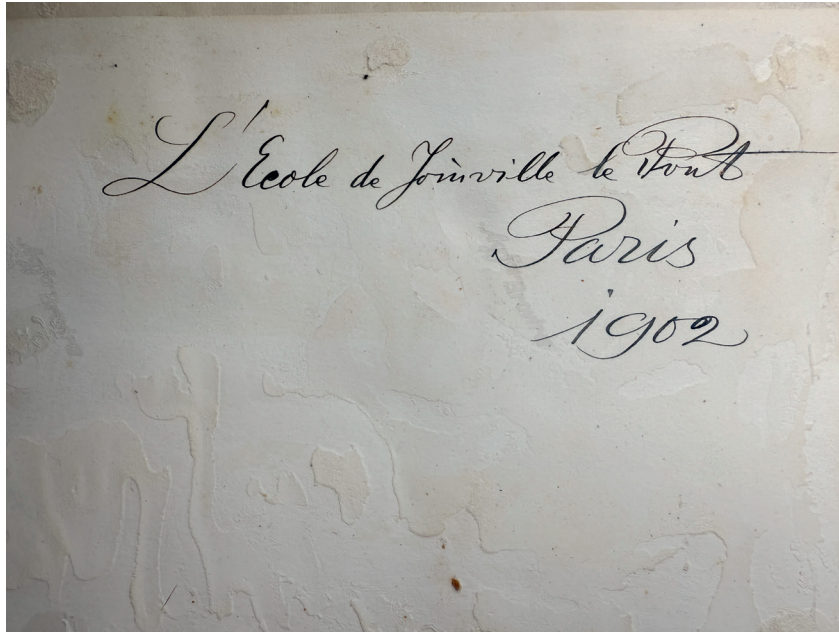
Фото: приватна архива аутора рада

1909b). У том периоду развоја борилачких спортова била су позната два начина боксирања, француски и енглески. Почетком 1907. године на прославу стогодишњице рада на физичком и културном пољу Холандије упућени су капетан Николајевић и поручник Јосифовић. У гала мачевалачким свечаностима Николајевић се борио са италијанским учитељем Занелом. Оба српска официра медаљама је за успешан наступ наградила холандска краљица Вилхелмина. Наступ српских официра у Холандији након

више од једног века у Војсци Републике Србије обележава се као дан војног спорта.^[2]

Док је службовао у Нишу, Николајевић је наговестио припремање књиге са спортском тематиком – „Војна библиотека рационалног физичког рада“. Дело би обухватало садржаје о пешачењу и трчању, мачевању, пливању, ватерполу, веслању, рвању, француском и енглеском боксу... У позиву на претплату Николајевић је нагласио да ће дело бити обогаћено подацима француских научника др Деминија, др Тисоа, др Мисоа и војне школе

[2] https://www.vs.rs/sr_lat/o-vojsci/tradicija/vojni-praznici (приступљено 5. 4. 2025).

Драгомир Николајевић увежбава француски бокс савате у француској школи Жоанвил, задња страна фотографије (Спортски албум Драгомира Николајевића)

Фото: приватна архива аутора рада

у Жоанвилу (Надџић, 1909). Уочи Првог светског рата, 1914. године, објављена је прва књига о боксирању у Краљевини Србији, под називом *Бокс француски и енглески*. На последњим страницама књиге аутор, потпуковник Николајевић, истиче да је у изради публикације користио и дела др Тисоа, др Лагранжа, др Пажеа, проф. Шарлемона, проф. Леклерка и искуства школе у Жоанвилу.

Као свршени ученик Жоанвилске школе, Николајевић је активно учествовао и у раду Савеза соколских друштава „Душан Силни“ и Српског олимпијског комитета.

Искуства које је добио на школовању у Француској официр Николајевић је несебично

делио на пољу физичке културе у Краљевини Србији.

Француска и олимпијски покрет у Краљевини Србији

Најзначајније место у обнови олимпизма и покретању олимпијског покрета у XIX веку припада Француској, односно француском дипломати, педагогу, барону Пјеру Кубертену. Са циљем реформе и побољшања физичке културе у Француској, барон Кубертен је проучавао различите системе физичке културе у Европи. Њега је

1889. године Министарство народног образовања Француске упутило у САД и Канаду да се упозна са физичком културом на њиховим универзитетима. У својој замисли реформе васпитања модерни спорт третирао је као носиоца жељених промена у васпитању (Plić & Mijatović, 2006, str. 295). У спортским часописима и на научним скуповима Кубертен је промовисао идеју обнове олимпизма. Након налажења истомишљеника у Енглеској и САД, трочлана комисија донела је одлуку да 1894. године у Паризу буде организован Међународни спортски конгрес. На овом догађају окупили су се делегати из 11 земаља и одлучили да се обнове олимпијске игре у Атини 1896. године. Управо је обнављање олимпизма, са доминантним утицајем Француске, било значајна покретачка сила за развој спорта, али и укупне физичке културе у Краљевини Србији. Први корак остварен је већ на Првим олимпијским играма у Атини, 1896. године, а доживео је свој врхунац на Петим олимпијским играма у Стокхолму, 1912. године, када је Српски олимпијски клуб коначно примљен у међународни олимпијски покрет.

Иако не као земља учесница, Краљевина Србија се појавила на првим обновљеним олимпијским играма као гост. Делегацију Краљевине Србије у посети Првим олимпијским играма предводио је млади краљ Александар Обреновић у пратњи државне делегације. Посета краља Александра била је прва посета једног суверена обновљеним олимпијским играма. После посете српском манастиру Хиландар и руском Пантелејмону на Светој Гори српски краљ се упутио ка Пиреју, где га је дочекао грчки краљ Ђорђе са престолонаследником Константином, принцем Ђорђем и многобројном делегацијом. Након обедања у грчком двору домаћини и гости су се

упутили ка олимпијским такмичењима у трци бициклиста. Другог дана боравка краљ се појавио на стадиону када је оркестар у част доласка краљева извео химне Грчке и Србије. Оба владара дочекала су уз одушевљење присутних. Наредног дана краљ је присуствовао победи грчког такмичара у маратону, а претпоставља се да је присуствовао и рвачком наступу Момчила Тапавице, Србина који се налазио у тиму Угарске на олимпијским играма (Šarenac, Baljkas & Borovnjak, 2020, str. 39).

Међу пратиоцима краља били су и ђенерал Франасовић, министар војни; потпуковник Ђирић, први ађутант, мајор Рашић, као и мајор Мишић, ађутант. Одлазак са краљем Александром на Свету Гору и Прве олимпијске игре описао је Живојин Мишић: „Тих година краљ је веома често путовао у иностранство. Сви ађутанти и ордонанси ређали су се више пута у пратњи краља на његовим путовањима. На мене никако да дође ред, ваља зато што сам у исто време био и командант батаљона, док остали или нису имали другу службу, или су пак били на неким канцеларијским дужностима. На крају крајева једва једанпут дође ред на мене да пратим краља за време његовог путовања на Свету гору и Атину“ (Мишић, 1969, str. 181). Боравак ађутанта и мајора Живојина Мишића на олимпијским играма у Атини позитивно је утицао на будуће генерације официра у смислу прихватања олимпијских идеја. Будући војвода српске војске први је прихватио и пренео „пламен“ олимпизма на младе официре, који су 1910. године основали Српски олимпијски клуб.

У току олимпијских игара у Атини српска штампа је објављивала извештаје о боравку краља и свите у Грчкој. О одласку и боравку српског краља писале су *Мале новине*, *Видело*, *Вечерње новости*, *Српске новине*... Интонација српске химне и

подизање државне заставе на првим обновљеним олимпијским играма оставили су снажан утисак на присутну делегацију Краљевине Србије. Импресије официра са Првих олимпијских игара дале су додатни замах утицају војске на укупно подизање нивоа физичке културе.

Десетог фебруара 1910. године основан је Српски олимпијски клуб у хотелу „Москва“ у Београду. Од шест чланова управе, четворица су били официри српске војске. Такође, у годинама до почетка Великог рата војска је заузимала већину функција у управи и одборима Српског олимпијског клуба (Gavrilović & Mijatović, 2020). Више од 60 официра и знатан број војника учествовали су у развоју олимпизма у Краљевини Србији. Најзначајнија личност за развој српског олимпијског покрета био је официр Светомир Ђукић. Од младости су га красиле изузетне физичке способности, које је додатно развијао школујући се на Војној академији. Појављивање српске делегације на олимпијским играма у Атини имало је позитивне последице на укупну физичку културу српског народа, али и директно на младог официра Ђукића. Војвода српске војске из Великог рата Живојин Мишић боравио је као ађутант краља Александра Обреновића на атинским олимпијским играма. У својој даљој професионалној каријери пропагирао је спорт у војсци, али и међу народом. У *Мемоарима из Балканских ратова* Светомир Ђукић наводи: „[...] Као потпоручник сам био под командом Живојина Мишића у Ваљеву... Нас млађе је саветовао, упућивао у значај физичког вежбања. На мене је доста утицао и гимнастика је постала саставни део мог живота. Њему између осталог дугујем захвалност што сам годину дана пре тога (Ђукић описује виђење са војводом Мишићем 1913. године) учланио

Краљевину Србију у Међународно олимпијско друштво, а ја лично примљен за члана Међународног олимпијског комитета, што је била част не само за мене него и за Србију“ (Ђукић, 2014, str. 207). Као што је навео у мемоарима, на Петим олимпијским играма, одржаним у Стокхолму 1912. године, званично се појавила и Краљевина Србија. Србију су представљала два такмичара, Драгутин Томашевић у маратонској трци и Душан Милошевић у трци на 100 метара. На играма у Стокхолму Србија је званично ступила у Међународни олимпијски комитет (Ilić & Mijatović, 2006, str. 521). Годину дана након увођења Србије у Међународни олимпијски комитет, директор Српског олимпијског комитета Светомир Ђукић ступио је у ратна дејства због почетка балканских ратова. Нагле промене у свом животу мајор Ђукић описао је у *Мемоарима*: „Живот је пун изненађења. Пре неколико месеци на шведском двору сам представљен краљу као нови члан Међународног олимпијског комитета. Сјај и раскош шведског двора нисам могао ни да замислим. Пазио сам на своје понашање знајући да сад то није само моја лична ствар већ да представљам своју земљу, о којој многи међу присутнима нису знали ништа или су имали погрешну представу“ (Ђукић, 2014, str. 211). Након учешћа на олимпијским играма у Стокхолму рад Српског олимпијског комитета успорили су балкански ратови у 1912. и 1913. години. Почетком 1914. године СОК је организовао више такмичења, и то: трчање на 200 метара, трку на 20 км и бицикличку трку. Уочи Великог рата, јуна 1914. године, у париској Градској дворани окупили су се делегати Међународног олимпијског комитета. Конгресом је председавао Пјер Кубертен, покретач обновљеног олимпизма, док је Србију представљао Светомир Ђукић. Осим

Кубертена, конгресу су присуствовали и Слоан, Балк, Гут, Едстерм и горостасни Урсус као најближи сарадници француског хуманисте и барона. Према мишљењу официра Ђукића, Кубертен је представљао спој аристократске префињености, идеализма демократе и борца за правду, људскост и једнакост. Окупљени представници поштовали су Кубертена, осећајући његов допринос покретању олимпизма и „паљењу“ олимпијске бакље и окретању човечанства ка мирољубивом смеру (Ђукић, 2015, str. 23). Српски представник Ђукић сматрао је да се олимпијске вредности поклапају са карактеристикама нашег народа, односно чојством, јунаштвом и витештвом. Ситуацију на конгресу одржаном уочи Великог рата даље је описао мајор Ђукић: „На првој седници аустријски делегат је ауторитативно захтевао да се из МОК-а uklони чешки делегат др Гут, пошто је Чешка саставни део Аустроугарске монархије. Одмах се образоваше два табора, на једној страни германске државе а на другој словенске. Почео оштра полемика. Кубертен је умео да са много такта, финоће и ауторитета руководи и најбурнијим седницама и да чврстом руком поврати јединство, да нађе решење, без збрке, без забуне, колебања и грубости – а пред собом, у рукама само бео лист хартије. На крају, после ватрених препирки решено је да др Гут остане у МОК-у. Овом приликом се осетило да је европска атмосфера препуна електрицитета. Кубертен је осетио приближавање ужасне катастрофе и премишљао како су пре две и по хиљаде година (776. пре Христа) грчка племена обустављала ратове да би одржала олимпијске игре, а данашњи људи обустављају олимпијске игре да би ратовали“ (Ђукић, 2015, str. 24). Након конгреса МОК-а, чланове је у парку Јелисејске палате примио председник Француске Поенкаре.

Приликом представљања мајора Ђукића председнику Француске Кубертен је нагласио: „То је један од хероја Србије, малог народа по броју, али великог по витештву“, док је председник Поенкаре додао: „И по хуманости према противнику“ (Ђукић, 2015, str. 24). Двадесет осмог јуна 1914. године мајор Ђукић је посетио коњичке трке у Лоншану, на којима се поред бројних званица из дипломатског кора појавио и председник Поенкаре са супругом. Након завршеног коњичког дербија Ђукић се још неко време задржао на хиподрому. У тим моментима међу људима су се изненада створили велики метеж и немир, док су продавци новина ужурбано обавештавали присутне о атентату на аустроугарског престолонаследника и његову супругу у Сарајеву. Свет је убрзо у ступио у Велики рат, док је официр Светомир Ђукић заједно са великим бројем српских олимпијаца учествовао у до тада највећем светском ратном сукобу.

Из Првог светског рата Краљевина Србија изашла је као земља победница, те је од 1. децембра 1918. ушла у новоформирану државу Јужних Словена – Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца. Такође, Српски олимпијски комитет је своје активности наставио у оквиру Југословенског олимпијског одбора, док је Светомир Ђукић изабран за потпредседника организације.

Закључак

Од добијања дефинитивне независности на Берлинском конгресу и проглашења Србије краљевином различите друштвене области у српској држави убрзано су се развијале. Знатан број младих људи враћао се у Краљевину Србију са школовања из европских земаља. У широком спектру знања

која су се преносила из иностранства у српско друштво налазила се и област физичке културе. Такође, држава је на различите начине предузимала кораке за подизања свести о значају физичког вежбања. Војна академија је од свог оснивања 1850. године често ангажовала лица која су се школовала у иностранству као наставнике гимнастике, борења и пливања. Такође, упућивала је и домаће официре у стране трупе са циљем усавршавања из области физичке културе. Француски метод мачевања стигао је у Краљевину Србију заједно са доласком белгијског учитеља Шарла Дусеа. Он је дао значајан допринос развоју мачевања радећи на Војној академији, али и у цивилном друштву. Ради усавршавања из области физичке културе,

у француску школу борења Жоанвил Министарство војно упутило је официра Драгомира Николајевића. По повратку са школовања он је активно учествовао у промоцији спорта у соколству, олимпијском покрету, али и публикавањем дела у области физичке културе. Обнова олимпизма крајем XIX века подигла је свест о физичкој култури на светском нивоу. Идеје барона Кубертена и сарадника препознате су у Краљевини Србији, што је утицало на прикључивање српских олимпијца Међународном олимпијском комитету пре Великог рата. Француска је дала допринос развоју физичке културе у Краљевини Србији и позитивно утицала на њен даљи развој у Краљевини Југославији, СФРЈ и Републици Србији.

References / Литература

- Bošković, D. (2014). *Đorđe Marković Koder*. Novi Sad: Izdavački centar Matice srpske. [In Serbian]
- Đukić, S. (2014). *Memoirs, Vol. 1, The Balkan Wars*. Beograd: Medija centar - "Odbrana". [In Serbian]
- Đukić, S. (2015). *Memoirs, Vol. 2, The First World War*. Beograd: Medija centar - "Odbrana". [In Serbian]
- Gavrilović, D. (2011). *Great Figure of Serbian Sports, Colonel Dragomir Nikolajević*. Beograd: SIA. [In Serbian]
- Gavrilović, D., Mijatović, S. (2020). Influence of the Military Academy on the Introduction and Development of Physical Exercise in the Kingdom of Serbia. In: V. Stanković, T. Stojanović, B. Cicović (eds.) *7th International Scientific Conference "Anthropologic and Theo-Anthropologic View of Physical Activities since Constantine the Great to Date"* (145-150). Kopaonik: Fakultet za sport i fizičko vaspitanje u Leposaviću, Univerzitet u Prištini - Kosovska Mitrovica. [In Serbian]
- Hadžić, S. (1909, 1 April). Military Library of Rational Physical Labour. *Službeni vojni list*, 279. [In Serbian]
- Ilić, S., Mijatović, S. (2006). *The History of Physical Culture*. Beograd: DTA trade. [In Serbian]
- Ljušić, R., Bojković, S., Pršić, M., Jovović, B. (2000). *Officers in Higher Education of Serbia*. Beograd: Vojnoizdavački zavod. [In Serbian]
- Military Archives (1925). The file of personal data of the former Yugoslav Army, K-633/624 (Nikolajević Tome Dragomir), Funds of the Army of the Kingdom of Serbia and Yugoslavia. Beograd: Ministarstvo vojno. [In Serbian]
- Mišić, Ž. (1969). *My Memories*. Beograd: VIZ. [In Serbian]
- Mišković, J. (1879, 7 July). Sending Officers Abroad for Educational Purposes. *Ratnik*, (44). [In Serbian]
- Naumović, M. (1902, 20 October). Upon the Order of the Ministry of War. *Službeni vojni list*, 1. [In Serbian]
- Rašić, V. (1909b). Belgrade Sokol. *Srpski vitez* (11-13), 15 October - 15 November, 133. [In Serbian]

- Rašić, V. (1909a). Serbian Sword – Fencing and Football Club. *Srpski vitez* (7-10), 15 August – 1 October, 100-101. [In Serbian]
- Šarenac, D., Baljkas, Ž, Borovnjak, Đ. (2020). *Momčilo Tapavica, Builder and Olympic Medal Winner*. Novi Sad: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja. [In Serbian]
- Šaulić, J. (1988). *Vuk and the Family*. Beograd: Stručna knjiga. [In Serbian]
- Vreme*. (1930, 28. January). Sports Portrait. [In Serbian]

Internet sources / Интернет извори

https://www.vs.rs/sr_lat/o-vojsci/tradicija/vojni-praznici

Dejan V. Gavrilović

University of Belgrade
Faculty of Sport and Physical Education
Belgrade (Serbia)

The influence of France on sports in the Kingdom of Serbia

Summary

During its struggle for independence in the 19th century, Serbia considered physical culture primarily through the soldiers' skills or the preparation of future soldiers. It is because of these reasons that military structures had a dominant influence on the introduction and development of physical exercise until the Great War. Gained independence and promoting the principality to the rank of the kingdom encouraged Serbian society to make significant changes in different social spheres. Physical culture also experienced positive changes after the 1880s. With the arrival of Charles Doucet, a Belgian fencing instructor, in Serbia at the end of the 19th century, Serbian society was introduced to the French fencing method. Doucet's pupils promoted the fencing sport in the Kingdom of Serbia, as well as subsequently in the Kingdom of Yugoslavia. At the beginning of the 20th century, with the aim of specializing in physical culture, Officer Dragomir Nikolajević was sent to France, to Joinville School of Physical Education. After his return from schooling, Nikolajević worked on the development of the Sokol movement and the Olympic movement. By accepting Baron de Coubertin's ideas, the Kingdom of Serbia ranked among few countries which introduced Olympism before the Great War. The influence of France at the beginning of sports in the Kingdom of Serbia was the foundation for further development of physical culture in the territory of the Republic of Serbia and in the region on the whole.

Keywords: France, Kingdom of Serbia, sport, Joinville School (École de Joinville), Dragomir Nikolajević